

Betydelig nedgang i jordbruksinntekten til Trønder-bonden i 2023

Jordbruksinntekten til gårdbrukerne i Trøndelag gikk i 2023 ned med 31 prosent i forhold til inntekta i 2022. Årsaken var økte kostnader. Jordbruksinntekten målt som vederlag til arbeid og egenkapital per årsverk ble i 2023 på 334 000 kroner. Dette var en reduksjon på 149 000 kroner fra 2022. Jordbruksinntektene for hele landet ble redusert med 26 prosent fra 2022 til 2023.

Tallene framgår av de årlige driftsgranskningene utført av Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO). Driftsgranskningene er en regnskapsundersøkelse som for 2023 omfattet 938 gårdsbruk over hele landet, herav 152 i Trøndelag.

Nedgang i jordbruksinntekt

Jordbruksinntektene ble på 334 000 kroner i gjennomsnitt for alle bruk i Trøndelag, noe som var en nedgang på 149 000 kroner, altså 31 prosent ned fra 2022. 2022 var det året med høyest jordbruksinntekt de siste 10 årene.

Melkeprisen var uendret, mens det var en liten økning i prisene både til husdyr- og planteprodukter. Volumet har gått noe ned for de fleste husdyrprodukter, mens avlingene på korn viser økning. Avlingen av grovfôr har variert lite de siste tre årene. Samlet gikk produksjonsinntektene fra husdyrprodukter ned med i gjennomsnitt med 54 800 kroner og planteprodukter med 7 800 kroner.

Tilskuddene økte i gjennomsnitt med 91 300 kroner. Kulturlandskapstilskuddet har økt, mens arealtilskuddene ikke er endret. Som følge av litt færre dyr har produksjonstilskuddet til dyr gått litt ned. Driftstilskuddene til kumelk og ammeku har økt mye. Distriktstilskuddene viser også noe økning.

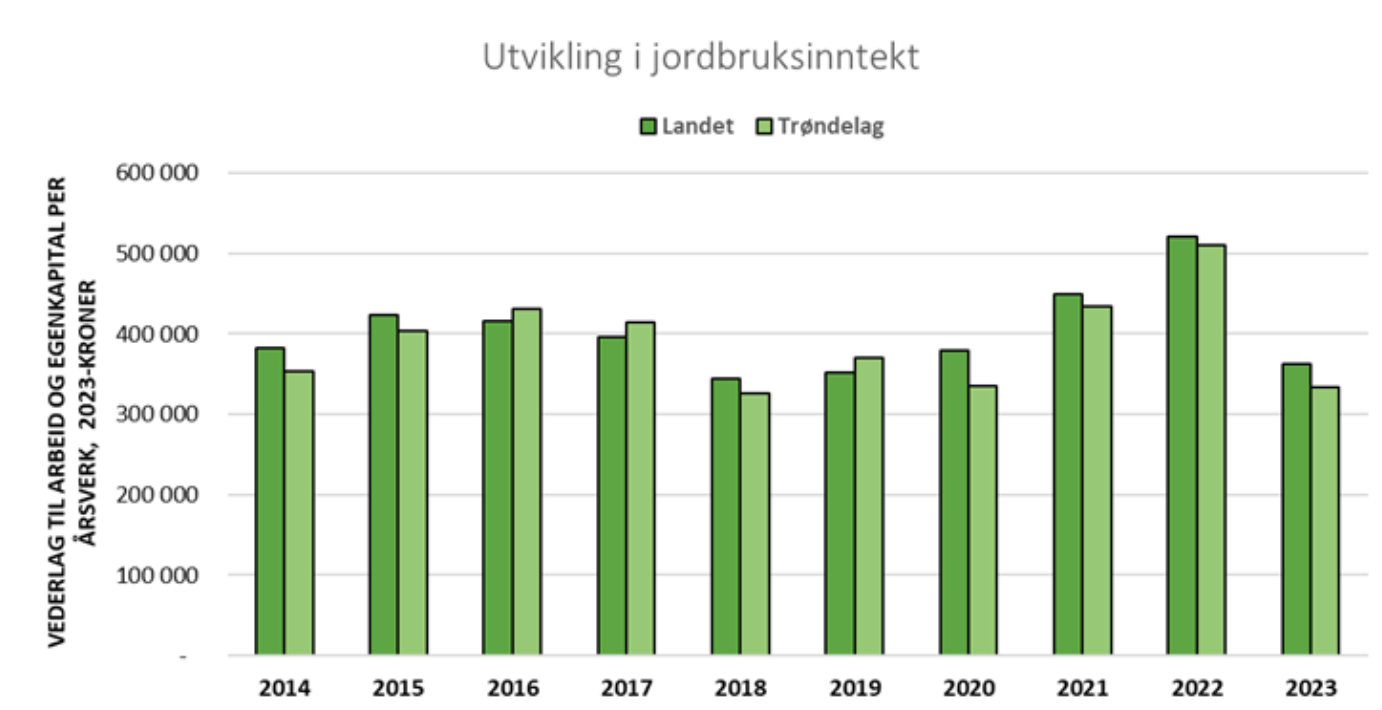
Samlet økte produktinntekter og tilskudd med 1 prosent fra 2022 til 2023. Økningen var på 42 700 kroner.

De variable kostnadene økte med 12 prosent. Økningen var på 139 800 kroner. Kostnaden til handelsgjødsel fortsatte å stige også i 2023. Økningen var på 35 prosent fra 2022. Handelsgjødsel kjøpt om høsten blir brukt i produksjonen neste år og gjennom periodisering kommer kostnaden samme år som handelsgjødselen blir brukt. Handelsgjødselkostnaden hadde også en betydelig økning fra 2021 til 2022. Handelsgjødsel har i perioden fra 2021 til 2023 økt med 82 prosent. Av de variable kostnadene utgjør kraftfôret den desidert største kostnadspost. 51 prosent av de variable kostnadene er kraftfôr. Når en så dominerende kostnadspost øker med 9 prosent, slår det ut på kostnadsøkningen av de variable kostnadene.

De faste kostnadene har steget med 64 000 kroner som tilsvarer 8 prosent. Leid hjelp var det som økte mest, økningen var på 23 prosent. Vedlikehold av maskiner, redskaper og bygninger økte også mye, med 15 prosent. Kostnaden til drivstoff som hadde en stor oppgang fra 2021 til 2022, endret seg ikke fra 2022 til 2023. Kostnaden til elektrisk kraft økte med 23 prosent. For de øvrige faste kostnadene var det mindre endringer.

Arealet per bruk har gått opp med 1,5 dekar, til i gjennomsnitt 454 dekar. Arbeidsforbruket økte med 103 timer og var i gjennomsnitt 1,6 årsverk per bruk (1 årsverk er 1845 timer). Familien utførte 1,1 av årsverkene.

Jordbruksinntekt per årsverk à 1845 timer for Trøndelag og landet i perioden 2014 – 2023 i 2023-kroner

Melkeproduksjon med økt resultat

Melkeproduksjon er den viktigste driftsformen i trøndersk landbruk. I 2023 ble det en nedgang i jordbruksinntekt på 31 prosent, til 314 600 kroner. På landsbasis var nedgangen på 27 prosent for denne driftsformen.

Totale produksjonsinntekter til melkeprodusentene ble redusert med 1 prosent. Melkeproduksjonen ble redusert med 3 400 liter, dette på tross av økte melkekvoter. Prisen på melk ble i gjennomsnitt 6,32 kroner, det samme som i 2022. Levert mengde storfekjøtt økte med 75 kg. Samlet produksjonsinntekt fra husdyrproduksjonen gikk ned med 7 prosent, enn nedgang på 168 100 kroner. Tilskuddene økte med 138 600 kroner og veide langt på vei opp for reduserte inntekter fra produktene.

Variable kostnader økte med 11 prosent i 2023 sammenlignet med 2022, tilsvarende 130 000 kroner. Handelsgjødsel økte med 27 prosent, til 192 400 kroner. Kraftfôrkostnaden økte med 55 600 kroner og kraftfôret utgjør 56 prosent av de variable kostnadene.

Faste kostnader økte med 95 400 kroner, dette er 9 prosent økning i forhold til 2022. Drivstoff som økte mye i 2022, ble litt billigere i 2023 med en nedgang på 2 500 kroner. Kostnadene til vedlikehold av traktor, maskiner og driftsbygninger økte med henholdsvis 12 og 15 prosent, mens leasing og maskinleie bare økte med 3 prosent fra 2022 til 2023. Kostnaden til strøm gikk opp med 24 prosent i forhold til 2022 til 72 000 kroner.

Besetningsstørrelsen var på 37,9 årskyr, en økning på 0,6 årskyr fra 2022. Antall timer i produksjonen økte med 3 prosent til 4 153 timer totalt. Dette utgjør 2,3 årsverk. Familien utførte 1,6 av årsverkene.

Nettoinvesteringen i 2023 ble til sammen 201 500, bare 2/3-deler av nettoinvesteringen i 2022. Nettoinvesteringer i maskiner, traktor og driftsbygninger ligger alle mellom 40 000 og 50 000 kroner. Det er også positiv nettoinvestering i jord og melkekvote. Gjelda gikk ned til i gjennomsnitt 5,8 millioner kroner. Rentekostnaden økte med 45 prosent til 285 600 kroner. Egenkapitalprosenten gikk opp fra 49 prosent i 2022 til 51 prosent i 2023.

Sauehold – nedgang i jordbruksinntekter

Sauebrukene i Trøndelag fikk en stor nedgang i jordbruksinntektene fra 2022 til 2023. Jordbruksinntekten ble redusert med 98 100 kroner til 240 000 kroner. Prisen på lammekjøtt gikk opp med 2,20 kroner til 63,07 kroner og prisen på sauekjøtt økte fra 30,61 kroner til 31,80 kroner. Antall gangslam per vinterfôra sau var på 1,2, det er en reduksjon på 0,2 fra 2022. Det ble produsert 26,2 kg kjøtt per vinterfôra sau som er 2,4 kg mindre enn i 2022. Redusert mengde slakt ga en reduksjon på 97 900 kroner i produksjonsinntektene fra husdyrproduksjonen. Leieinntekter av traktor og redskap økte med 7 600 kroner til 45 800 kroner. De totale produksjonsinntektene økte med 22 100 kroner.

De variable kostnadene økte med 54 000 kroner, mens de faste kostnader økte med 44 000 kroner. Gjødtsel har økt med 29 000 kroner, og kraftfôr med 8 700 kroner. Drivstoff har økt med 25 prosent i forhold til i 2022 til 53 500 kroner, og vedlikehold traktor, maskiner og redskap har økt med 17 prosent til 85 200 kroner på brukene med sau. Kostnadene til strøm har gått opp med 33 prosent til 17 900 kroner.

Gjennomsnittlig antall vinterfôra sauer i 2023 var 207 og det var 3 færre enn i 2022. Arbeidsforbruket gikk opp med 66 timer til 2823 timer i 2023. Arbeidsinnsatsen tilsvarer 1,5 årsverk hvorav familien utfører 1,2 årsverk.

I 2022 var nettoinvesteringen positiv for sauebrukene med 71 400 kroner. Dette var første året med positiv nettoinvestering etter fem år med negativ nettoinvestering for brukene i Trøndelag. I 2023 er det igjen negativ nettoinvestering, på -14 900 kroner. Det er traktor som har høyest nettoinvestering, mens driftsbygning har en negativ nettoinvestering på 61 200 kroner. Gjelda økte med 24 prosent i 2023, samlet gjeld var 2,75 millioner kroner. Rentekostnaden økte med 83 prosent til 140 900 kroner. Egenkapitalprosenten ble redusert med 5 prosent til 53 prosent.

Korn/svin – stor økning i variable kostnader

Bruk med korn/svin i kombinasjon fikk en nedgang i jordbruksinntekt på 25 prosent i 2023 i forhold til 2022. Driftsformen fikk en jordbruksinntekt på 655 900 kroner, en nedgang på 222 200 kroner. Det var oppgang i prisene på både smågris og svinekjøtt fra 2022 til 2023. Prisene på smågris ble 1 395 kroner, en økning på 138 kroner. Prisen på svinekjøtt økte med 3,51 kroner til 38,04 kroner. Antall smågriskull ble redusert med 2 prosent, og antall salgbare smågriser ble redusert med 1 prosent, men økte priser medførte likevel at produksjonsinntektene fra husdyrproduksjonen økte med 290 800 kroner.

Produksjonsinntektene fra planteproduksjonen ble redusert med 96 000 kroner. Dette skyldtes blant annet nedgang i areal på potet og bygg. Prisen på bygg ble 4,22 kroner, som er 63 øre høyere enn i 2022.

Regionale miljøtilskudd økte, mens andre jordbruksinntekter ble redusert. Samlet økte produksjonsinntektene med 3 prosent, en økning på 180 900 kroner.

De variable kostnadene økte, andre forbruksartikler økte med 32 prosent, mens diverse til husdyrhold økte med 20 prosent, kraftfôr økte med 17 prosent. I planteproduksjonen økte handelsgjødtsel med 55 prosent og såkorn med 53 prosent fra 2022 til 2023. Kostnad til plantevernmiddel ble redusert til same nivå som i 2021, til 24 000 kroner. Samlet var økningen på 395 600 kroner. De faste kostnadene økte med 90 400 kroner. Leid arbeid og vedlikehold driftsbygning økte mest

Det var en økning i arbeidsforbruket på 11 prosent. Samlet arbeidsinnsats utgjorde 3189 timer som var 315 timer mer enn i 2022. Leid hjelp økte med 63 prosent til 1108 timer. Arbeidsforbruket tilsvarer 1,7 årsverk og familien selv utførte 1,1 årsverk.

Nettoinvesteringen på disse brukene økte i 2023 med 64 800 kroner. Nettoinvesteringen økte for gruppene traktor, maskiner, grøfter, jord og vannanlegg, mens «slitasjen» var størst for driftsbygninger og skurtresker. Gjelda var på 6,7 mill. kroner i 2023, opp 382 000 kroner fra 2022. Rentekostnaden økte med 59 prosent til 355 000 kroner. Egenkapitalprosenten var 27 prosent som er 9 prosentpoeng lavere enn i 2022, en nedgang på 25 prosent. Brukene med korn og svin er driftsformen med lavest egenkapitalprosent i Trøndelag.

Korn - økte avlinger, men negativ jordbruksinntekt

I 2023 ble jordbruksinntekten i ensidig kornproduksjon negativ, på samme nivå som i 2021. Jordbruksinntekten ble -105 400 kroner som er 110 100 kroner mindre enn i 2022. Det er i hovedsak bruka i andre bygder som trekker ned. Felles for kornbrukene er at de ofte har langt under ett årsverk per bruk, og dermed blir det ekstra store utslag når resultatet regnes om til jordbruksinntekt per årsverk. Driftsoverskuddet i 2023 var 23 300 kroner i gjennomsnitt på kornbrukene. Arbeidsinnsatsen var 0,4 årsverk.

Bygg er den dominerende kornsorten i Trøndelag og ble dyrket på 67 prosent av kornarealet i 2023. For bygg ble avlingen 358 kg per dekar, som er 32 kg mer enn i 2022. For havre ble avlingene 354 kg per dekar, som er 70 kg høyere enn i 2022. Det ble oppnådd noe lavere pris per kg både for bygg og havre. For bygg ble prisen redusert med 4 øre til 3,35 kroner, mens for havre var reduksjonen 6 øre til 3,43 kroner per kg. Totale produksjonsinntekter fra planteproduksjonen økte med 25 000 kroner fra 2022 til 2023. Tilskudd økte med 49 400 kroner, mens andre inntekter gikk ned med 25 600 kroner, slik at samlede produksjonsinntekter økte med 50 100 kroner.

Økningen i de variable kostnadene ble på 39 prosent eller 77 700 kroner. Kostnadene til handelsgjødsel var den som trakk kostnadene opp, mens kostnadene til såfrø økte med 19 prosent, og plantevernmidler med 16 prosent. De faste kostnadene ble redusert med 24 800 kroner. Maskinleie og leasing er redusert med 41 prosent og 53 000 kroner, men derimot har vedlikehold driftsbygning hatt en økning på 49 prosent til 20 500 kroner, vedlikehold traktor og maskin har økt med 28 prosent til 72 500 kroner og strøm har økt med 58 prosent til 16 600 kroner. Avskrivningene økte med 11 400 kroner fra 2022 til 2023.

Kornbrukene hadde en positiv nettoinvestering i 2023 på 205 000 kroner og det var investering i driftsbygninger på noen få bruk som trekker mye opp når antall deltakere i utvalget er begrenset. Traktor og skurtresker hadde en negativ nettoinvestering på henholdsvis 20 300 og 16 700 kroner. Samlet gjeld på kornbrukene var på 3,1 millioner, en nedgang fra 4 millioner i 2022.

Storfekjøttproduksjon – stor nedgang i jordbruksinntekt

Jordbruksinntekten i storfekjøttproduksjon i Trøndelag gikk ned med 44 prosent i 2023. Driftsformen endte opp med en jordbruksinntekt på 188 700 kroner per årsverk, en nedgang på 148 200 kroner i forhold til 2022. Disse brukene har i gjennomsnitt 55 dekar med korn av totalt 475 dekar jordbruksareal.

Det ble levert 8 300 kg slakt i gjennomsnitt per bruk, noe som var 118 kg mindre enn i 2022. Prisen for både kukjøtt og annet storfekjøtt holdt seg stabil, og endte på 62,82 kroner per kg for ku, og 71,12 kroner per kg for annet storfekjøtt. Produksjonsinntektene fra salg av livdyr ble redusert med 5 718 kroner. Redusert mengde slakt, men samme priser som 2022, gjorde at husdyrinntektene samlet gikk ned med drøyt 5 prosent eller 97 800 kroner. Det var redusert inntekt fra planteproduksjon, kornavlingen fra bygg økte med 28 prosent til 383 kg per dekar, men redusert pris ga 13 prosent redusert inntekt, mens inntekt på grovfôr ble redusert. Samlet ble produksjonsinntektene redusert med 59 700 kroner.

De variable kostnadene økte med 17 prosent og 73 900 kroner. Handelsgjødsel økte med 22 100 kroner til 113 100 kroner. Plantevernmiddel økte med 46 prosent til kr 7 530, mens konserveringsmiddel ble redusert med 13 prosent til 8 970 kroner. Kostnad til såfrø økte med 26 prosent til 21 200 kroner, og kraftfôrkostnaden økte til 152 000 kroner, en økning på 12 200 kroner. Faste kostnader økte med 14 prosent og 95 100 kroner. Vedlikehold traktor og maskiner og kostnad til administrasjon økte mest. Vedlikehold traktor og maskiner

økte med 35 prosent til 105 200 kroner og kostnad til administrasjon økte med 22 prosent til 86 200 kroner. Avskrivningene økte med 13 000 kroner. Samlet økte kostnadene inklusive avskrivninger med 182 000 kroner.

Arbeidsforbruket endte på litt under 1,2 årsverk og familien utførte i overkant av 0,8 av disse årsverkene.

Brukene med storfekjøttproduksjon har hatt en positiv nettoinvestering på 190 100 kroner. Gruppen driftsbygninger stod for en oppgang på 76 600 kroner. Traktor har hatt en positiv nettoinvestering på 15 500 kroner og jord/veier 61 900 kroner. Maskiner og redskaper har hatt en negativ nettoinvestering på 5 000 kroner. Gjelda har økt og var i gjennomsnitt på 4,0 millioner. Den langsiktige gjelda har hatt en økning på 289 300 kroner til 3,45 millioner. Rentekostnaden økte med 55 prosent til 192 200 kroner. Egenkapitalprosenten på brukene med storfekjøtt var 52 prosent, noe som er 6 prosent ned fra 2022.

Arbeidsinnsatsen gikk opp

I 2023 har arbeidsinnsatsen per bruk økt med i gjennomsnitt 103 timer for brukene i Trøndelag. Arbeidsinnsatsen i 2023 var i gjennomsnitt 2 864 timer. Dette tilsvarer 1,6 årsverk og familien selv utførte 2 071 av timene som utgjør 1,1 årsverk.

Eiendeler, investeringer, gjeld og egenkapital

Eiendeler i jordbruket

Eiendelene i jordbruket økte med 1 prosent fra 2022 til 5,80 millioner kroner. Verdien av varelager inkludert slaktedyr har gått en del ned, og skyldes blant annet at handelsgjødsel på lager 31.12.2023 hadde en lavere pris enn det som var på lager året før. Økt verdi på traktor, maskiner og driftsbygg forklarer at den samlede verdien har økt.

Investeringer

I gjennomsnitt var nettoinvesteringene i Trøndelag 171 300 kroner per bruk i 2023. Nettoinvesteringer i de ulike gruppene var i 2023:

- Jord, grøfter og vannanlegg 28 100 kroner
- Driftsbygninger 71 500 kroner
- Traktor, maskiner og redskaper 54 900 kroner
- Melkekvote 16 800 kroner

Gjeld

Gjelda viser en liten nedgang fra 2022 til 2023. Nedgangen var på 24 600 kroner. Samlet gjeld var 4,92 millioner kroner i gjennomsnitt.

Egenkapitalprosenten

Egenkapitalprosenten ble 50 prosent, det samme som i 2022. I tillegg til eiendelene i jordbruket har også øvrige nærings- og privateiendeler økt prosentvis omtrent på samme nivå som eiendelene i jordbruket. Sum eiendeler i alt var 9,92 millioner kroner.

Driftsgranskingene viser at driftsoverskuddet fra jordbruket i Trøndelag utgjorde 39 prosent av brukerfamiliens brutto inntekter i 2023. Dette er en nedgang fra 46 prosent i 2022. Lønnsinntekt utgjorde 41 prosent, mens lønnsinntekten utgjorde 33 prosent i 2022. Skogbruk og tilleggsnæring med utgangspunkt i ressursene på bruket utgjorde henholdsvis 2 prosent og 8 prosent. Resten av de totale inntektene er annen næring, pensjoner, sykepenger og kapitalinntekter.

Inntektsvirkningen av jordbruksfradraget

Maksimalt jordbruksfradrag var 195 000 kroner. Om en tar hensyn til inntektsvirkningen av jordbruksfradraget, blir den skattekorrigerte jordbruksinntekten i 2023 372 600 kroner i gjennomsnitt per årsverk i Trøndelag. Inntektsvirkningen inngår ikke i resultatmålene, men utgjorde en positiv skatteeffekt på 38 200 kroner per årsverk i 2023.

Kontaktpersoner ved NIBIO

Jostein Vasseljen

Seniorrådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 941 35 739

E-post: jostein.vasseljen@nibio.no

Siri Johanne Langmo

Rådgiver, divisjon Kart og statistikk

Telefon: 947 82 678

E-post: siri.langmo@nibio.no

Ordforklaringer

Jordbruksinntekt blir målt som lønn til alt arbeid og rente på egenkapital per årsverk.

Produksjonsinntekt er inntekter fra plante- og/eller husdyrproduksjonene.

Jordbruksfradraget er skattelette i form av et ekstra fradrag i alminnelig inntekt.

Nettoinntekt er alle inntekter til brukerfamilien både i og utenfor bruket med fradrag for gjeldsrenter og kår.

Alle verdier er oppgitt i nominelle verdier